

4de Themadag: Eigen stier er bij, waarom dat nou? 3 december 2009 te Dronten

Op 3 december werd de 4de themadag van het Netwerk Stier bij de Koe georganiseerd op de Warmonderhof in Dronten. Op deze dag, waar totaal 45 veehouders, studenten en andere geïnteresseerden naar toe kwamen, werd van verschillende kanten belicht waarom het fokken met eigen stieren belangrijk is voor de melkveehouderijsector.

De dag werd gefinancierd door het Netwerk Duurzame fokkerij (een bedrijfsnetwerk biologische melkveehouderij) en het Netwerk Fundamentfokkerij voor het behoudt van rundveerassen wat wordt gefinancierd door plattelandsontwikkelingsgelden van de EU.

Wytze Nauta kwam als eerste met de vermelding dat steeds meer melkveehouders een stier op het bedrijf houden, zowel gangbaar als biologische bedrijven. Velen zien het als een efficiënte manier van fokken, ook als achtervang voor de KI, wanneer een koe niet drachtig wil worden door KI mag de stier het proberen. Voor biologische bedrijven is het fokken met de stier de meest natuurlijke manier van fokken die er is. Het geeft een goede uitstraling van het bedrijf.

Maar er zijn ook meer omvattende redenen. Zo geeft elke extra stier meer biodiversiteit en dreigt er in de toekomst ook een situatie te ontstaan waarin kenmerken van dieren geclaimd zouden kunnen worden door een (fokkerij)organisatie die dit kenmerk in de dieren heeft gefokt/gebracht door genomics selection of transgenese. Dan zou je als veehouder misschien je eigen stier niet eens meer mogen gebruiken! Ook daarom is het wellicht verstandig dat meerdere bedrijven eigen foklijnen behouden door te fokken met eigen stieren waar dan geen vreemde genen in kunnen zitten. Zo kun je onafhankelijk blijven opereren voor wat betreft de fokkerij.

Nauta liet in zijn betoog ook veel foto's zien van stieren op bedrijven. Vaak los tussen de koeien wat volgens hem niet de beste manier is vanwege de veiligheid. Een stier blijft altijd een gevaarlijk dier. Vaak ziet hij echter stieren die aangebonden staan in bijvoorbeeld de oude koestal, in het donker het hele jaar binnen. Dit is ook niet de beste oplossing. Het zijn ook dieren net als de koeien en zij verdienen een goede plek in de stal. De beste oplossing is volgens Nauta een stierenhok in de koeienstal waardoor de stier ook contact heeft met de koeien. Voor het dekken kan

een koe het beste bij de stier in het hok worden gelaten. De stier moet vervolgens kunnen worden vastgezet waarna de koe er weer veilig uitgehaald kan worden. Dit vastzetten is ook nodig voor het uitmesten van het hok.

Hinke Cnossen, fokkerijdeskundige van de Stichting Zeldzame Huisdierrassen (SZH) hield daarna een betoog voor het in stand houden van verschillende rassen. Zij hield het publiek voor dat het makkelijk is rassen te kruisen maar dat je dan ook snel variatie en de oude rassen kwijt raakt. En waarom willen wij deze rassen behouden? Het is voor een deel genetische variatie maar ook cultuurhistorie en emotie. Er zijn verschillende manieren om de Oudhollandse rassen te bewaren. Eén er van is de aandacht te vestigen op een ras zoals dat is gedaan met het 'Jaar van het Fries Roodbonte vee' in 2008. Daarnaast werkt SZH aan lesprogrammas, het bewaren van genetisch materiaal samen met CGN, beoordelen van

fokprogramma's en fokbedrijven. Het gaat steeds om vrij kleine populaties en daarin geldt ook dat het fokken met eigen stieren belangrijk is voor het behoudt van genetische diversiteit.

Er ontstond een discussie met Jan Stoel over het nut van het behouden van rassen. Stoel noemde het feit dat ook rassen door de mensen zijn bedacht en dat met het fokken van rassen per definitie problemen ontstaan door inteelt en foute keuzes? Stoel kruist zelf juist alle rassen doorelkaar wat sterke dieren oplevert.

Cnossen stelde dat met het fokken en in stand houden van rassen de totale diversiteit blijft behouden en tevens mooie cultuur bewaard blijft.

Rienk ter Braake van Demeter Nederland vertelde ons over de achtergrond van het houden van stieren op het bedrijf, wat gewenst is op Demeter (Biologisch Dynamische) bedrijven. In de BD landbouw wordt vooral gestreefd naar bedrijfsindividualiteit oftewel alles wat nodig is zelf te hebben, inclusief de veestapel en dus ook de stier en fokkerij. Als je iets binnenhaalt wat niet nodig is, is dat als het nemen van een medicijn wat je niet nodig hebt.

Maar er zijn verschillende benaderingen van BD en biologische landbouw. Ter Braake schetste het hebben van een stier af tegen de drie stromingen in de biologische landbouw die zijn beschreven door Ton Baars: de 'geen chemie' benadering, de 'ecologische' benadering en de 'integriteits'-benadering. Geen chemie boeren zullen KI gebruiken want het is immers toegestaan. Ook vanuit de ecologische benadering gebruik je vaak KI en ga je speciaal op zoek naar geschikte KI stieren maar je kunt ook kiezen voor een stier uit een eigen koe die het best past bij het bedrijf.

Vanuit de integriteit kiezen boeren voor een zo natuurlijk mogelijk proces en daar past vaak alleen een stier voor natuurlijke dekking bij, ook voor het behoudt van biodiversiteit. Voor BD bedrijven is dit al een gewenste situatie.

Doordat de introductie van de eerste biologische KI stier Opneij Wytze werd genoemd, als voorbeeld voor geen chemie/ecologische benadering, kwam ook het hoornloos vererven van deze stier ter discussie. Er bleek grote verdeeldheid te bestaan onder de aanwezigen over het genetisch 'onthoornen' van koeien. Een aantal veehouders vindt dat horens gewoon bij koeien horen, het is een belangrijk orgaan dat zijn functie heeft voor o.a. de stofwisseling. Maar koeien met of zonder horens verschillen volgens een aantal aanwezigen ook in gedrag maar het was vervolgens nog onduidelijk hoe koeien produceren en zich gedragen als zij genetisch niet meer gehoornd zijn. Dit is hier in Nederland een nieuw fenomeen. Op IJsland bestaat de populatie voor 95% uit genetisch hoornloze dieren. Hier worden volgens Hinke Cnossen geen nadelen van ondervonden. Maar waar moet het dan naar toe met de biologische sector? Voor BD is het vrij duidelijk. Zij gebruiken de horens van koeien als een

boegbeeld voor de melkproductie en kunnen daar niet vanaf. In Duitsland zou het zelfs verboden zijn. Er is echter meer informatie nodig over het wel en wee van genetisch hoornloze dieren in de biologische landbouw en volgend jaar zal vanuit het Netwerk Duurzame fokkerij hierover een geplande discussie worden georganiseerd.

Na de lunch zijn we met de melkveehouder van de Warmonderhof, Jan Wieringa, de koeien en stieren gaan bekijken. De Warmonderhof is een leerbedrijf voor BD veehouders in spe. De Warmonderhof is een gemengd bedrijf met akkerbouw, fruit en melkkoeien.

De melkkoeien zijn Blaarkoppen die Jan Wieringa zelf heeft geïntroduceerd. Het zijn sobere koeien die goed op een grasrantsoen kunnen produceren. Zij krijgen op dit bedrijf naast gras-klover of gras-kloverkuil in de stalperiode gemiddeld 2-4 kg krachtvoer. In de zomer wordt geheel geen krachtvoer verstrekt. Het rollend jaargemiddelde van de melkproductie is 4800 Kg melk met 4,20 % vet en 3,55 % eiwit. De melkkoeien en het jongvee worden gehuisvest in een potstal. Kalveren blijven de eerste

maanden bij de koe. Er zijn 4 professionele stierenhokken gebouwd waarin nu twee aangekochte en 2 eigen stieren staan. Wieringa wil langzamerhand gaan fokken met alléén eigen stieren zodat hij binnen de Blaarkopfokkerij een aparte genetische lijn gaat vormen en stieren kan leveren voor andere bedrijven.

Bij de rondgang over het bedrijf kijkt iedereen zijn ogen uit en worden vele vragen gesteld, niet alleen over de fokkerij. Jan leert bijvoorbeeld zelf nog hoe hij het best de stier weer kan vastzetten als er een koe gedekt is, gewoon de stier eerst niet voeren en na het dekken met wat voer naar het hek lokken of met een andere koe langs het hek lopen. Routine is hierbij erg belangrijk, dan weet de stier wat van hem verwacht wordt.

Wieringa heeft interessante dieren in zijn stal en hij laat ons de beste koeien en stiermoeders zien. Hij heeft verschillende stieren te koop in de leeftijd van 1 tot 3 jaar oud. De groep kijkt zijn ogen uit en is moeilijk weer uit de stal te krijgen.

Om drie uur zijn we terug in de zaal en blikken we nog even terug op de dag. Het was een interessante dag waar de noodzaak voor het behoudt van biodiversiteit weer sterk naar voren kwam. Ook was er veel aandacht voor de biologische achtergrond van het houden van stieren en konden we de praktijk hiervan zelf aanschouwen op dit prachtige bedrijf van de Warmonderhof.

Wytze Nauta
Louis Bolk Instituut

Dit project wordt mede gefinancierd door het Europees Landbouwfonds voor plattelandsontwikkeling: "Europa investeert in zijn platteland"